

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1998-1999

1 april 1999

ONTWERP VAN DECREET

**houdende diverse bepalingen naar aanleiding van de begroting 1999
(Hoofdstuk IX – Vlaams Instituut voor de Zee)**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door de heer André Van Nieuwkerke**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden : de heer Jos De Meyer, mevrouw Mia De Schamphelaere, de heren Erik Matthijs, Freddy Sarens, Gilbert Vanleenhove ;

de heer Roland Deswaene, mevrouw Marleen Vanderpoorten, mevrouw Sonja Van Lindt ;

de heer René Swinnen, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer André Van Nieuwkerke ;

de heren Pieter Huybrechts, Joris Van Hauthem ;

de heer Kris Van Dijck ;

de heer Ludo Sannen.

Plaatsvervangers :

mevrouw Sonja Becq, de heer Paul Deprez, mevrouw Kathleen Helsen, mevrouw Maria Tyberghien-Vandenbussche, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren Ward Beysen, Karel De Gucht, André Denys ;

de heren Patrick Hostekint, Michiel Vandenbussche, Robert Voorhamme ;

de heren Emiel Verrijken, Frans Wymeersch ;

de heer Chris Vandenbroeke ;

mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

Zie :

1299 (1998-1999)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

– Nrs. 2 tot 7 : Amendementen

– Nr. 8 : Verslag namens de Commissie voor Cultuur en Sport

– Nr. 9 : Verslag namens de Commissie voor Financiën en Begroting

– Nr. 10 : Verslag namens de Commissie voor Leefmilieu en Natuurbehoud

1. Inleiding door de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie

Dit hoofdstuk, dat bij amendement van de Vlaamse regering wordt toegevoegd aan het ontwerp van decreet houdende diverse bepalingen naar aanleiding van de begroting 1999, regelt een gemeenschapsaangelegenheid. Het gaat met name om wetenschappelijk onderzoek, waarbij tevens een structurele inbreng is voorzien van de provincie West-Vlaanderen.

Het toekomstige Vlaams Instituut voor de Zee zal over een grote autonomie beschikken en kan rekenen op een structurele basisfinanciering vanuit de Vlaamse Gemeenschap en vanuit de provincie West-Vlaanderen. De subsidies van deze overheden worden afhankelijk gemaakt van een beheersovereenkomst tussen de overheden en de vereniging, waarin een duidelijk resultaatsverbintenis is opgenomen.

Door het oprichten van een 'Vlaams Instituut voor de Zee' wil de Vlaamse regering een duidelijke zichtbaarheid op het gebied van het zeewetenschappelijk onderzoek creëren, zowel naar de regionale als naar de internationale gemeenschap.

Het VLIZ moet als duidelijk identificeerbaar aanspreekpunt in Vlaanderen de zichtbaarheid van het zeewetenschappelijk onderzoek in internationaal verband vergroten. Dit zowel voor activiteiten binnen de Europese Gemeenschap, als voor acties naar andere multilaterale organisaties.

In het kader van de samenwerking Vlaanderen-Nederland zal het VLIZ de nodige ondersteuning kunnen verlenen bij de coördinatie van het gemeenschappelijk uitvoeren van zeewetenschappelijk onderzoek. Daarbij komt Vlaanderen tegemoet aan een van de belangrijke aandachtspunten in het Nederlands grenslandenbeleid.

Momenteel zijn er meer dan 350 wetenschappers en technici dagelijks actief in het zeewetenschappelijk onderzoek. Vlaanderen heeft eveneens het potentieel in huis om de vele reeds verworven kennis op een begrijpelijke manier door te geven aan diegenen die er vanuit de betrokkenheid bij het beleid de grootste behoefte aan hebben. Gezien de diversiteit en de complexiteit van het zeewetenschappelijk onderzoek en de daaraan gekoppelde logistiek betekent het oprichten van een centrale ondersteunende structuur een belangrijke meerwaarde. Daarnaast is een steeds toenemende net-

werking, ook over de grenzen heen, gebaat met de ondersteuning vanuit een transparante en flexibele coördinatiestructuur.

Met het VLIZ krijgt Vlaanderen een centraal coördinatieplatform dat de informatiedoorstroming van en naar de onderzoekswereld, de overheden en het publiek optimaal kan ondersteunen. Het VLIZ geeft tevens de mogelijkheid de grote diversiteit aan onderzoeksactiviteiten in een ruim kader te plaatsen, en werkt als een katalysator tussen de verschillende actoren en zal eveneens de integratie van wetenschappelijke ontwikkelingen in het beleid bevorderen. Omgekeerd zullen de betrokken beleidsinstanties via dit centrum een opwaardering van hun activiteiten kunnen realiseren, zowel naar het binnen- als naar het buitenland.

Het VLIZ zal ook het Vlaams Marien Data Centrum herbergen. Daardoor wordt ervoor gezorgd dat de enorme gegevensstromen optimaal toegankelijk zijn. Het VLIZ kan als informatiecentrum de toelevering van de op maat gesneden informatie naar de verschillende overheden (op gemeentelijk, provinciaal en regionaal vlak) verzorgen.

Het VLIZ zal als coördinatieplatform optreden bij het afstemmen van de vaarschema's van de verschillende onderzoeksschepen. Het VLIZ draagt ook bij in het sensibiliseren van bevolking rond actuele thema's met betrekking tot het mariene milieu.

De overheden zetelen via hun afgevaardigden in de raad van beheer en kunnen op deze wijze de werking van het VLIZ sturen. Zij zullen de werking van het Instituut opvolgen op basis van een beheersovereenkomst, waarin de inbreng van alle betrokken actoren vanuit de wetenschappelijke wereld en vanuit overheidszijde is opgenomen. In de beheersovereenkomst is naast een beleidsplan en de begroting ook een resultaatsverbintenis opgenomen. De invulling van deze resultaatsverbintenis is de basis waarop de werking van het VLIZ kan worden geëvalueerd.

Het opstarten van het VLIZ sluit ten slotte aan bij de initiatieven die de Vlaamse regering reeds ondernam in het kader van het Internationaal Jaar van de Oceaan, waarbij "Het behoeden van de zeeën en oceanen voor de toekomstige generaties" als centraal thema staat.

2. Bespreking

De heer Jean-Marie Bogaert stelt dat het hier om een belangrijk initiatief gaat. Men beseft heden ten dage dat het mariene leefmilieu een grote impact heeft op de kwaliteit van het gehele wereld-leefmilieu. De oprichting van de VLIZ kan ook worden gesitueerd in het Internationaal jaar van de oceanen, dat de aandacht op het belang van het mariene leefmilieu vestigt. Er was begrijpelijk dus al lang vraag naar de oprichting van een organisme dat in Vlaanderen het zee-onderzoek zou coördineren.

Toch moet worden opgemerkt dat het oprichten van een VZW voor de uitwerking van een deel van het beleid van de overheid, reeds meerdere malen aanleiding heeft gegeven tot opmerkingen vanwege de Raad van State. De overheid delegeert daarbij bevoegdheden aan een privaatrechtelijke rechtspersoon en stelt ook middelen ter beschikking. Het bezwaar dat tegen deze werkwijze kan worden gemaakt is dat er weinig controlemogelijkheden vanwege het Parlement zijn op de werking van die VZW en op de aanwending van het ter beschikking gesteld overheidsgeld. Er moet toch kunnen worden nagegaan of de doelstellingen worden bereikt.

Al is zij van oordeel dat de oprichting van het VLIZ principieel een goede zaak is toch sluit ook mevrouw Cecile Verwimp-Sillis zich aan bij de opmerking van de vorige spreker. Zij verwijst daarbij eveneens naar de opmerkingen ter zaken in de Subcommissie voor Financiën en Begroting, waar het Rekenhof problemen signaleerde in verband met de controlemogelijkheid op dit soort van organisaties.

De heer Gilbert Vanleenhove, commissievoorzitter, stelt dat democratische controle vanwege het Parlement eventueel zou mogelijk zijn door de aanwezigheid van Vlaamse volksvertegenwoordigers in de beheersstructuur. Gezien de deontologische code die van toepassing is op de Vlaamse volksvertegenwoordigers is dit echter niet meer mogelijk.

De minister-president antwoordt dat de keuze voor de VZW-vorm is ingegeven door de noodzaak de instelling een zo groot mogelijke autonomie te geven bij de uitvoering van zijn opdrachten. De instelling moet hoofdzakelijk lacunes detecteren in het wetenschappelijk zee-onderzoek en dan aan de basis liggen van de opvulling van die lacunes, ze moet Vlaanderen vertegenwoordigen op het internationale forum en ze moet eigen personeel kunnen aanwerven, naargelang de behoeften. Die opdrachten kunnen gemakkelijker worden uitge-

voerd door een autonoom opererende VZW dan door een overheidsinstelling.

Er moet hier volgens de Minister-president duidelijk worden gesteld dat er geen kernbevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap worden gedelegeerd naar een privaatrechtelijke rechtspersoon, maar wel afgeleide bevoegdheden in een deeldomein van het wetenschappelijk onderzoek. Daarbij zal het VLIZ niet zelf onderzoeksprogramma's uitvoeren. De instelling zal de middelen voor zee-onderzoek, die nu verspreid zijn centraliseren en coördineren. Het VLIZ zal de criteria van toewijzing van middelen vaststellen en het wetenschappelijk zee-onderzoek dan verder coördineren.

De circa 350 onderzoekers die betrokken zijn bij het zee-wetenschappelijk onderzoek worden ook geen medewerkers van het VLIZ. Zij blijven integraal allen verbonden aan hun universiteit of onderzoeksinstelling. Universitaire en andere onderzoeksinstellingen die zich met dit wetenschappelijk onderzoek bezighouden zullen op hun beurt in het VLIZ vertegenwoordigd zijn.

Via het VLIZ kan Vlaanderen ook de samenwerking met Nederland op het vlak van zee-onderzoek organiseren. Het gaat daarbij onder andere om het wederzijds ter beschikking stellen van onderzoeksinfrastructuur. Vlaamse wetenschappers kunnen dan Nederlandse onderzoeksstations gebruiken en vice-versa. Bijvoorbeeld kan het eigen Vlaamse onderzoeksschip de Zeeleeuw ter beschikking worden gesteld van Nederlandse onderzoekers. In Nederland bestaat geen gelijkaardige instelling. Het wetenschappelijk onderzoek ter zake wordt gecoördineerd door het departement van Rijkswaterstaat.

Wat de controle op de VZW betreft, merkt de minister-president op dat die niet direct gebeurt door het benoemen van parlementsleden in het beheersorgaan van de VZW. Dit zou trouwens geen aangewezen procedure zijn, omdat op die manier het Vlaams Parlement als het ware rechter en partij wordt. Dat neemt niet weg dat bestendig afgevaardigden van de provincie of federale parlementsleden wel in het beheersorgaan zouden kunnen zeten.

De parlementaire controle gebeurt echter wel indirect, door de mogelijkheid de beheersovereenkomst met het VLIZ en de daaraan verbonden resultaatverbintenis te controleren. Gezien de autonomie van het VLIZ is het niet aangewezen de dagelijkse werking van de instelling te controleren. De VZW-structuur zorgt ervoor dat de instelling

haar verantwoordelijkheden ten volle en op een autonome wijze kan dragen. De Vlaamse regering huldigt het principe dat het toewijzen van een grote eigen verantwoordelijkheid aan een instelling gekoppeld wordt aan een grote verantwoordingsplicht van die instelling aan de opdrachtgever, de Vlaamse overheid. Via de beheersovereenkomst en een resultaatverbintenis kan dit worden georganiseerd. Zo is er dus een grote controlemogelijkheid op de resultaten die het VLIZ op het terrein zal moeten behalen.

De heer Jean-Marie Bogaert merkt ter zake op dat dit principe inhoudt dat het bereiken van de doelstellingen dan wel een meetbaar gegeven moet zijn. Dit is niet altijd vanzelfsprekend en gemakkelijk.

Dezelfde spreker heeft begrepen dat de basisfinanciering van het VLIZ afkomstig zal zijn van de provincie West-Vlaanderen en van de Vlaamse Gemeenschap. Hoe is de verhouding tussen beide financieringsbronnen. Is er daarnaast nog een andere partner betrokken in het VLIZ ? Ook wordt gevraagd naar de wijze waarop de VZW zal worden opgericht.

De Minister-president antwoordt dat de voorgestelde decretale bepaling inhoudt dat de Vlaamse regering wordt gemachtigd toe te treden tot de bewuste VZW. De Vlaamse Gemeenschap kan dus constituerend lid worden van de VZW. Na de parlementaire goedkeuring van de decretale bepaling, zal het VLIZ snel worden opgericht. Omdat de provincie West-Vlaanderen in dit domein een grote rol speelt, wordt gekozen voor "equal partnership" met de provincie in de VZW. Op die manier wordt op een correcte manier de verantwoordelijkheid gedeeld tussen de Vlaamse regering en de provincie West-Vlaanderen. Ook het FWO zal als partner tot de VZW toetreden.

Wat de financiering betreft zal de Vlaamse Gemeenschap aanvankelijk voor 30 miljoen frank tussenkomen en de provincie West-Vlaanderen voor 5 miljoen frank.

De heer Gilbert Vanleenhove, voorzitter van de Commissie vraagt waar het VLIZ zal worden gevestigd. Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis vraagt hoeveel personeelsleden het VLIZ zal tewerkstellen.

De Minister-president antwoordt dat het VLIZ een "instituut zonder muren" zal worden. Het zal hoofdzakelijk een marien datacentrum zijn, een internationaal aanspreekpunt en een coördinerend

platform. Voor die functies wordt voorzien in een personeelsformatie van een achttal medewerkers. De vestigingsplaats van het VLIZ staat nog niet vast. Er is wel als beleidsoptie genomen het VLIZ aan de kust te vestigen en bij voorkeur in Oostende. Een aantal mogelijke lokaties worden onderzocht. Een definitieve beslissing is nog niet genomen.

Ten slotte kondigt de Minister-president aan dat het onderzoeksschip de Zeeleeuw operationeel zal zijn begin 2000. Bij die gelegenheid zal het allicht nuttig zijn dat de commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid een werkbezoek brengt aan de Zeeleeuw.

3. Stemming

Het amendement van de Vlaamse regering bij het ontwerp van decreet houdende diverse bepalingen naar aanleiding van de begroting 1999, dat een nieuw hoofdstuk IX, Vlaams Instituut voor de Zee, invoegt in het ontwerpdecreet, wordt door de Commissie aangenomen met 8 stemmen voor bij 2 onthoudingen.

De verslaggever,

André
VAN NIEUWKERKE

De voorzitter,

Gilbert
VANLEENHOVE